

prima instanță:(judecătoria Centru, mun. Chișinău) Constantin Roșca.
Curtea de Apel Chișinău – Pruteanu V., Popova L., Gavrilița A.

DECIZIE

09 noiembrie 2016

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ
al Curții Supreme de Justiție

în componență:

Președintele ședinței,
judecători

Svetlana Filincova
Maria Ghervas
Dumitru Mardari

examinând recursul declarat de către Moroza Maria, Moroza Constantin,
în pricina civilă la cererea de chemare în judecată înaintată de Lipcan Vasile
împotriva lui Moroza Constantin, Moroza Maria, intervenient accesoriu
executorul judecătoresc Cațer Victor cu privire la determinarea a câte ½ cotă-parte
ideală din bunurile proprietate comună în devălmășie după Moroza Constantin și
Moroza Maria precum și încasarea cheltuielilor de judecată,

împotriva încheierii Curții de Apel Chișinău din 28 septembrie 2016 prin
care s-a respins cererea de restituire a cererii de apel, cererea de amânare a ședinței
de judecată, s-a respins ca neîntemeiată cererea lui Moroza Constantin și Moroza
Maria de scutire de la plata taxei de stat, s-a prelungit termenul de prezentare a
dovezii de plată a taxei de stat,

c o n s t a t ă :

La 03 martie 2015 Lipcan Vasile a depus cerere de chemare în judecată
împotriva lui Moroza Constantin, Moroza Maria, intervenient accesoriu
executorul judecătoresc Cațer Victor prin care a solicitat dispunerea împărțirii
casei individuale de locuit cu suprafața totală de 115,6 m.p., situată în mun.
Chișinău, str. Rîndunele, 7, cu nr. cadastral 0100215.202.01 între coproprietarii
devălmași Moroza Constantin și Moroza Maria, determinînd în proprietatea lui
Constantin Moroza și Moroza Maria a câte ½ cotă-parte ideală din bunul imobil,
dispunerea împărțirii autoturismul de model Toyato Prado, n/î KAM 779 între
coproprietarii devălmași Moroza Maria, Moroza Constantin determinînd în
proprietatea lui Constantin Moroza și Maria Moroza a câte ½ cotă-parte ideală.
De asemenea a solicitat încuviințarea înscrierii în Registrul bunurilor imobile și în
Registrul de stat al transporturilor modificările rezultate din hotărîrea
judecătorească, încasarea de la pîrîți în beneficiul reclamantului a taxei de stat în
mărime de 100 de lei și a cheltuielilor de judecată suportate (f.d.3.4).

În motivarea cererii de chemare în judecată a motivat că, prin hotărârea Judecătorei Centru mun. Chișinău din 24 mai 2012, a fost dispusă încasarea de la Constantin Morozan în beneficiul lui Vasile Lipcan a sumelor de 18 000 euro și 30 000 dolari SUA, cu titlul de împrumut, a sumelor de 9532,85 euro și 15246,98 dolari SUA cu titlul de dobândă de întâziere și a taxei de stat în sumă de 5 000 lei. De asemenea, a fost încasată de la Constantin Morozan în beneficiul statului a taxei de stat în sumă de 20 000 lei.

Hotărârea respectivă a fost menținută prin decizia Curții de Apel Chișinău din 19 februarie 2013 și decizia Curții Supreme de Justiție din 04 septembrie 2013.

În urma rămânerii hotărârii irevocabile a fost emis titlul executoriu. Prin încheierea executorului judecătoresc Cațer Victor la 03 aprilie 2013 a fost intentată procedura de executare.

Deși au fost întreprinse mai multe măsuri de executare a titlului executoriu, pîrîtul nu a executat titlul executoriu și nu a stins datoria.

Respectiv, pentru a asigura executarea datoriei și luînd în considerație că pîrîtul nu dispune de alte bunuri cu titlul de proprietate personală, consideră că prin determinarea cotelor părți a proprietății comune în devălmășie a pîrîților Morozan Constantin și Morozan Maria, reclamantul va putea să-și stingă datoria din contul bunurilor (f.d. 3,4).

Prin hotărârea Judecătorei Centru mun. Chișinău din 28 septembrie 2015 s-a admis integral cererea de chemare în judecată înaintată de către Lipcan Vasile împotriva lui Morozan Constantin și Morozan Maria, intervenient accesoriu executorul judecătoresc Cațer Victor cu privire la determinarea a cîte $\frac{1}{2}$ cotă-parte ideală din bunurile proprietate comună în devălmășie după Morozan Constantin și Morozan Maria precum și încasarea cheltuielilor de judecată.

S-a determinat după Morozan Constantin și Morozan Maria, a cîte $\frac{1}{2}$ cotă-parte ideală din proprietatea comună în devălmășie a soților și anume din: imobilul, identificat cu numărul cadastral 0100215.202.01 situat în mun. Chișinău, str. Rîndunelilor, 7 precum și din automobilul de model "Toyato Prado" cu numărul de înmatriculare KAM 779.

De asemenea s-a decis că hotărârea în cauză servește ca temei pentru Oficiul Cadastral Teritorial Chișinău, filiala întreprinderii de stat "Cadastru" și Direcția înregistrare a transporturilor și calificarea conducătorilor auto din cadrul întreprinderii de stat "Registru" să efectueze înregistrările în Registrul bunurilor imobile și în Registrul de stat al transportatorilor.

S-a încasat de la Morozan Constantin în beneficiul lui Lipcan Vasile suma de 200 lei cu titlul de cheltuieli pentru achitarea taxei de stat (f.d. 63-64).

Nefiind de acord cu hotărârea primei instanțe, la 22 octombrie 2015 Morozan Constantin și Morozan Maria au depus cerere de apel prin care au solicitat casarea integrală a hotărârii instanței de fond cu pronunțarea unei noi hotărâri prin care să fie respinsă cererea de chemare în judecată integral (f.d. 68).

La 18 decembrie 2015 Morozan Constantin, Morozan Maria au depus cerere de apel motivată prin care au solicitat casarea integrală a hotărârii instanței de fond cu pronunțarea unei noi hotărâri prin care a dispus trimiterea pricinii la rejudecare în prima instanță, scutirea integrală de la achitarea taxei de stat în temeiul art. 85

alin. (4) din Codul de procedură civilă, deoarece apelanții sunt pensionari iar Morozaan Constantin este și invalid de gr. I (fără termen) (f.d. 78,79).

Prin încheierea din 24 februarie 2016 Curtea de Apel Chișinău a respins ca neîntemeiată cererea lui Morozaan Constantin și Morozaan Maria de scutire de la plata taxei de stat 18 750 lei.

Nu s-a dat curs cererii de apel depusă de Morozaan Constantin și Morozaan Maria împotriva hotărârii Judecătorei Centru, mun. Chișinău din 28 septembrie 2015.

S-a acordat lui Morozaan Constantin și Morozaan Maria termen pînă la 06 aprilie 2016 ora 12:00 pentru prezentarea dovezii de plată a taxei de stat în sumă de 18 750 lei (f.d. 93, 94).

La 01 aprilie 2016 Morozaan Constantin, Morozaan Maria au depus cerere de recurs prin care au solicitat casarea integrală a încheierii Curții de Apel Chișinău din 24 februarie 2016 (f.d. 100,101).

Prin decizia Curții Supreme de Justiție din 11 mai 2016 s-a respins recursul declarat de către Morozaan Constantin și Morozaan Maria s-a menținut încheierea Curții de Apel Chișinău din 24 februarie 2016 în pricina civilă la cererea de chemare în judecată înaintată de Lipcan Vasile împotriva lui Morozaan Constantin și Morozaan Maria, intervenient accesoriu executorul judecătoresc Cațer Victor cu privire la partajarea bunurilor proprietate comună în devălmășie și încasarea cheltuielilor de judecată (f.d. 106-111).

La 19 septembrie 2016 Morozaan Maria, Morozaan Constantin au depus cerere prin care au solicitat scutirea de la achitarea taxei de stat în mărime de 18 750 lei, admiterea spre examinare a cererii de apel în baza taxei de stat achitată ca acțiuni nepatrimonială în mărime de 200 lei. Amînarea ședinței de judecată fixată pentru data de 28 septembrie 2016, în legătură cu imposibilitatea prezentării în ședința de judecată din cauza problemelor de sănătate și din cauza necesității angajării unui avocat.

În motivarea cererii de scutire de la plata taxei de stat a menționat că Curtea de Apel Chișinău în mod nejustificat impune apelanții să achite taxa de stat în mărime de 18 750 lei în condițiile în care intimatul Lipcan Vasile la înaintarea cererii de chemare în judecată a achitat doar 200 lei, acțiunea fiind examinată ca una nepatrimonială (f.d. 119,120).

Prin încheierea Curții de Apel Chișinău din 28 septembrie 2016 s-a respins cererea de restituire a cereri de apel.

S-a respins cererea de amînare a ședinței de judecată, s-a respins ca neîntemeiată cererea lui Morozaan Constantin și Morozaan Maria de scutire de la plata taxei de stat, s-a prelungit termenul pentru prezentarea dovezii de plată a taxei de stat încă de 18 550 lei pînă la 05 octombrie 2016, s-a comunicat lui Morozaan Constantin, Morozaan Maria că, ședința de judecată este numită pentru 05 octombrie 2016, ora 10:00, s-a explicat lui Morozaan Constantin și Morozaan Maria că, dacă va fi prezentată pînă la 05 octombrie 2016, ora 10:00 dovada achitării plății taxei de stat încă de 18 500 lei, apelul se va considera depus la data prezentării inițiale și se va examina în fond, în caz contrar apelul va fi restituit conform art. 369 alin. (1) lit. a) din Codul de procedură civilă (f.d. 124-127).

În motivarea încheierii Curtea de Apel Chișinău a conchis că Morozaan Constantin și Morozaan Maria nu au prezentat probe care să confirme pretinsa imposibilitate a apelanților de a achita taxa de stat de 18 500 lei.

La 04 octombrie 2016 Morozaan Constantin și Morozaan Maria au depus cerere de recurs prin care au solicitat casarea integrală a încheierii Curții de Apel Chișinău din 28 septembrie 2016 și scutirea recurenților de la achitarea taxei de stat, care a fost stabilită din valoarea acțiunii în mărime de 18 750 lei și dispunerea acceptării cererii de apel cu achitarea taxei de stat în mărime fixă.

În motivarea cererii de recurs au indicat că, Lipcan Vasile la depunerea cererii de chemare în judecată au achitat taxa de stat în mărime de 200 lei, fiind calificat litigiul ca unul nepatrimonial.

Curtea de Apel Chișinău neținând cont de acest fapt califică litigiul ca unul patrimonial și a dispus achitarea taxei în mărime de 18 500 lei, fapt ce duce la încălcarea principiului egalității părților.

De asemenea, a indicat că, în speță litigiul nu este patrimonial întrucât se solicită stabilirea cotelor părți a proprietății comune în devălmășie și taxa de stat urmează să fie achitată în mărime de 75% din 500% pentru fiecare capăt de cerere și nu 3% din valoarea acțiunii.

În conformitate cu art. 425 din Codul de procedură civilă, termenul de declarare a recursului împotriva încheierii este de 15 zile de la pronunțarea ei.

Analizând termenul de depunere a recursului, instanța de recurs a constatat că, Curtea de Apel Chișinău a emis încheierea la 28 septembrie 2016.

Cererea de recurs a fost depusă la 04 octombrie 2016, respectiv recursul se consideră depus în termen conform art.425 din Codul de procedură civilă.

Studiind materialele dosarului, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție consideră recursul întemeiat și care urmează a fi admis parțial cu casarea încheierii în parte și remiterea pricinii la rejudecare la Curtea de Apel Chișinău în același complet de judecată din considerentele ce urmează.

În conformitate cu art. 427 lit. b) Codul de procedură civilă instanța de recurs, poate să admită recursul și să caseze integral sau parțial încheierea, restituind pricina spre rejudecare.

Curtea Europeană a Drepturilor Omului a constatat că, art. 6 § 1 din Convenție îi garantează fiecărei persoane dreptul de a sesiza o instanță cu orice contestație referitoare la drepturile și obligațiile sale cu caracter civil.

Astfel, acest articol consfințește un „drept la o instanță“, în cadrul căruia dreptul de acces, și anume dreptul de a sesiza instanța în materie civilă, nu constituie decât un singur aspect.

Cu toate acestea, Curtea admite că, potrivit jurisprudenței sale constante, „dreptul la o instanță“ nu este absolut. El se pretează unor limitări deoarece, prin însăși natura sa, el impune o reglementare din partea statului care poate să aleagă mijloacele pe care să le utilizeze în acest scop.

În aceasta privință, Curtea reamintește că, ea nu a exclus niciodată ipoteza ca interesele unei bune administrări a justiției pot să justifice impunerea unei restricții

de natura financiară în accesul unei persoane la o instanță (Tolstoy-Miloslavsky, p. 80–81, §§ 61).

Totuși, aceste limitări nu pot restrânge accesul liber pentru un individ într-o asemenea măsură sau până la un punct încât să fie afectată însăși esența dreptului de acces. În plus, limitările nu sunt în acord cu art. 6 § 1 din Convenție decât dacă urmăresc un „scop legitim” și dacă există un „raport rezonabil de proporționalitate între mijloacele folosite și scopul vizat” [Ashingdane împotriva Regatului Unit, pct. 57; Fayed împotriva Regatului Unit, pct. 65; Markovic și alții împotriva Italiei (MC), pct. 99].

Cu toate acestea, Curtea reiterează faptul că, valoarea taxelor, apreciată în lumina circumstanțelor unei cauze concrete, inclusiv solvabilitatea reclamantului și faza de procedura în care limitarea respectivă este impusă, sunt factori care trebuie luați în considerare pentru a stabili dacă partea interesată a beneficiat de dreptul său de acces la instanță sau dacă, din cauza valorii taxelor, accesul la o instanță a fost limitat într-o asemenea măsură încât dreptul este încălcat chiar în esența sa (Tolstoy-Miloslavsky p. 80–81, §§ 63 și Kreuz, § 60).

În conformitate cu art. 83 din Codul de procedură civilă, taxa de stat reprezintă o sumă care se percepe, în temeiul legii, de către instanța judecătorească în beneficiul statului de la persoanele în ale căror interese se exercită actele procedurale de judecare a pricinii civile sau cărora li se eliberează copii de pe documente din dosar.

În acțiunile patrimoniale, taxa de stat se determină în funcție de caracterul și valoarea acțiunii, iar în acțiunile nepatrimoniale și în alte cazuri prevăzute de lege, în proporții fixe, conform Legii taxei de stat.

Legea taxei de stat, nr. 1216 din 03 decembrie 1992 stabilește cuantumul taxei de stat pentru litigiile patrimoniale și nepatrimoniale.

Calificarea litigiului ca patrimonial sau nepatrimonial se efectuează de către instanța de judecată luând în considerație respectarea accesului la justiție a persoanei și cu aplicarea principiului egalității părților în proces.

În speță, Judecătoria Centru, mun. Chișinău a calificat litigiul ca nepatrimonial și respectiv reclamantul Lipcan Vasile a achitat taxa de stat în sumă de 200 lei.

Curtea de Apel Chișinău a calificat litigiul ca patrimonial și a solicitat ca apelanții, Morozaan Constantin, Morozaan Maria să achite taxa de stat în sumă de 18 750 lei.

Totodată, obiectul litigiului în instanța de fond a constituit determinarea cotelor părți din proprietatea comună în devălmășie a recurenților Morozaan Constantin, Morozaan Maria, iar prin hotărârea Judecătoria Centru, mun. Chișinău din 28 septembrie 2015 s-a admis integral cererea de chemare în judecată înaintată de către Lipcan Vasile împotriva lui Morozaan Constantin și Morozaan Maria, intervenient accesoriu executorul judecătoresc Cațer Victor cu privire la determinarea a câte ½ cotă-parte ideală din bunurile proprietate comună în devălmășie după Morozaan Constantin și Morozaan Maria precum și încasarea cheltuielilor de judecată.

S-a determinat după Morozaan Constantin și Morozaan Maria, a câte ½ cotă-parte ideală din proprietatea comună în devălmășie a soților și anume din: imobilul, identificat cu numărul cadastral 0100215.202.01 situat în mun. Chișinău, str. Rîndunelilor, 7 precum și din automobilul de model "Toyato Prado" cu numărul de înmatriculare KAM 779.

Morozaan Constantin, Morozaan Maria au contestat hotărârea Judecătorei Centru mun. Chișinău din 28 septembrie 2015, obiectul litigiului fiind același.

Cu toate acestea, instanța de apel, a calificat litigiul ca patrimonial fără a motiva încheierea în acest sens, or dreptul la un proces echitabil, garantat de art. 6.1 din Convenție, include printre altele dreptul părților de a prezenta observațiile pe care le consideră pertinente pentru cauza lor. Întrucât Convenția nu are drept scop garantarea unor drepturi teoretice sau iluzorii, ci drepturi concrete și efective (Hotărârea Artico împotriva Italiei, din 13 mai 1980, seria A, nr. 37, p. 16, paragraful 33), acest drept nu poate fi considerat efectiv decât dacă aceste observații sunt în mod real "ascultate", adică în mod corect examinate de către instanța sesizată. Altfel spus, art. 6 implică mai ales în sarcina "instanței" obligația de a proceda la un examen efectiv al mijloacelor, argumentelor și al elementelor de probă ale părților, cel puțin pentru a le aprecia relevanța [Hotărârea Perez împotriva Franței (GC), Cererea nr. 47.287/99, paragraful 80, CEDH 2004-I, și Hotărârea Van der Hurk împotriva Olandei, din 19 aprilie 1994, seria A, nr. 288, p. 19, paragraful 59].

Distinct de cele relatate supra, Curtea Supremă de Justiție relevă că, instanța de judecată la examinarea cauzei urmează să rețină menținerea unui „echilibru just” între părți, or acesta implică egalitatea armelor implică obligația ca fiecare dintre părți să i se ofere o posibilitate rezonabilă de a-și prezenta cauza – inclusiv probele – în condiții care să nu o situeze într-o situație de net dezavantaj față de partea adversă: *Dombo Beheer B.V. împotriva Țărilor de Jos*, pct. 33.

Subsecvent, relevăm că, instanța de judecată în cazul în care constată că litigiul este patrimonial, taxa de stat urmează să fie achitată în conformitate cu art. 3 pct. 1 lit. a) din Legea taxei de stat, care prevede că, pentru cererile cu caracter patrimonial se achită taxa de stat în mărime de 3% din valoarea acțiunii sau din suma încasată.

Respectiv, Curtea de Apel Chișinău a stabilit că, apelații urmează să achite taxa de stat în sumă de 18 500 lei.

Cu toate acestea instanța de judecată nu a constatat care este valoarea acțiunii, sau suma încasată și din ce sumă a calculat taxa de stat, or taxa de stat este o limitare legală a accesului la justiție, care urmează să fie transparentă astfel încât să nu fie încălcat dreptul în substanță.

Cu referire la decizia Curții Supreme de Justiție din 11 mai 2016 prin care s-a respins recursul declarat de către Morozaan Constantin și Morozaan Maria și s-a menținut încheierea Curții de Apel Chișinău din 24 februarie 2016 în pricina civilă la cererea de chemare în judecată depusă de Lipcan Vasile împotriva lui Morozaan Constantin, Morozaan Maria, intervenient accesoriu executorul judecătoresc Cațer Victor cu privire la partajarea bunurilor proprietate comună în devălmășie și încasarea cheltuielilor de judecată, instanța de recurs relevă.

Curtea de la Strasbourg arată că nu există un drept la o jurisprudență constantă, astfel că schimbarea jurisprudenței impusă de o abordare dinamică și progresivă este admisibilă și nu încalcă principiul securității juridice (CtEDO, Unedic c. Franței, 2008, para. 74; Legrand c. Franței, 2011). Nu este un reviriment de jurisprudență în situația în care hotărârea instanței supreme prin care se derogă de la jurisprudența constantă este singulară și atât timp cât nu se explică detaliat motivele schimbării poziției acestei instanțe (CtEDO, Ilie Șerban c. României, 2011, para. 30).

În acest sens, reținem că instanța de judecată urmează să examineze prezenta cauză prin aplicarea în coroborare a principiilor: accesului la justiție, egalității părților versus securității raporturilor juridice.

Prin urmare, din considerentele sus menționate, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție consideră că cererea de recurs urmează de admis parțial cu casarea parțială a încheierii instanței de apel și cu remiterea cauzei la rejudecare în instanța de apel la stadia de primire a cererii de apel.

În conformitate cu art. 427 lit. b) art.428 Codul de procedură civilă, Completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție,

d e c i d e:

Se admite parțial recursul declarat de către Morozaan Constantin, Morozaan Maria.

Se casează încheierea Curții de Apel Chișinău din 28 septembrie 2016 emisă în cauza Lipcan Vasile împotriva lui Morozaan Constantin, Morozaan Maria, intervenient accesoriu executorul judecătoresc Cațer Victor cu privire la determinarea a câte ½ cotă-parte ideală din bunurile proprietate comună în devălmășie după Morozaan Constantin și Morozaan Maria precum și încasarea cheltuielilor de judecată, în partea respingerii ca neîntemeiată a cererii lui Morozaan Constantin și Morozaan Maria de scutire de la plata taxei de stat, cu remiterea pricinii la rejudecare la Curtea de Apel Chișinău în același complet de judecată la stadia de primire a cererii de apel.

Încheierea nu se supune nici unei căi de atac.

Președintele ședinței,

Svetlana Filincova

judecători

Maria Ghervas

Dumitru Mardari